

poglavarja za iskreno udeležbo pri današnjem zboru, in zagotovilo ponovil, da kmetijska družba si bo vseskozi marljivo prizadevala delavna biti v prid kmetijstvu svoje domovine.

Zastran terpinčenja žival.

Vredništvo „Novic“ je prejelo brez podpisa sledeče pismo iz Ljubljane 11. dan t. m.: „Kdaj bojo vendar „Novice“, ktere mnogo koristnega in lepega bravcem svojim donasajo, tudi kaj spomnile od grozovitega terpinčenja žival, ktero se tako pogostoma nahaja v naši deželi, in se potegnile zato, da bi to gerdo početje brez milosti se ostro kaznovalo v dnarjih, kateri naj bi se stekali v dnarnico za uboge? Po vsem Nemškem in tudi v več krajih našega cesarstva in blizu nas v Terstu ostro kaznujejo take gerdavše ali v dnarjih ali z zaporom — le pri nas ne!!! Ali morebiti čakate, da bojo časniki dunajski to pred domačimi opomnili? Tudi vožnja z enim vajetom, ali zavolj nečimernosti večkrat tudi brez vajeta in tisti „hot ti-ti-ti“ se vidi in sliši le na Krajskem! in odtod toliko nesreč!“

Na to pismo, kakor je podoba iz dobrega namena pisano, imamo le to omeniti, da morebiti ni časnika, kateri bi bil že toliko pisal in svaril o ti zadevi kakor „Novice“, ktere so celó že dve knjižici v posebni dokladi podale svojim bravcem, katerih eno so spisali visokočastiti tehant Stojan. Kar tedaj podúk opraviti zamore, so storile „Novice“, ktere pa v eno mer ne morejo ponavljati ene reči. Kar pa se tiče res zlo potrebnega kaznovanja takih ljudi, kateri svojo živino terpinčijo, da se Bogu smili, ni menda treba, da bi „Novice“ to kateri gosposki priporočevale, saj vidijo one, kakor Vi in mi, kako se po ulicah in cestah z živino godi. — Ne razumemo dalje, zakaj žugate, da bi se utegnulo to poprej v dunajskih časnikih omeniti! Kaj je „Novicam“ to mar? Pišite kakor in kamor Vam je drago; samo tega, da z enim vajetom in tudi brez vajeta vozijo le po Krajskem, in da le po Krajskem se sliši „hot ti“, nikar ne povejte nikjer, ker tudi drugod je en vajet in pa „hoti“ domá.

Ptuja starica naj bode gospodarjem našim novica!

V prejšnjem stoletju sliši Friderik, kralj pruski, da v njegovem kraljestvu požró vsako leto vrabci mnogo polovnjakov žita, s katerim bi se lahko cele srenje (soseske) preživile; torej ukaže jih poloviti, in vsakteremu, ki prinese vrabčovo glavo, obljubi plačilo. Berž je bilo vse na nogah in skoraj vsaki deželan je lovil vrabce. Vrabcev je bilo čedalje manj, in v enem letu je čverčal le malokteri tam pa tam. Deželani se nadjajo sedaj dobre letine in pričakujejo obilo žita; — tudi kralj meni, da je s tem Stvarnika modrosti učil. Pa kaj se zgodi? Gosenci in kobilice, oprostenih svojih sovražnikov, se je tolikanj v deželi zaplodilo, da so polje in senožeti pokončale. — Modri Stvarnik se ne dá od kralja podučiti.

J. O. Lepstanski.

Starozgodovinske čertice

O pomenu imena mesta Petovion — Ptuj — Pettau.

Spisal Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Cela lega ptujskega mesta je toraj bila kraj pečovnatega pogorja, in skalnati hrib (zmes druge formacije), na katerem stoji grad „Grajsko“, po nemškem Oberpettau, je utegnil stati v sredi mesta, zakaj ostanki pričujejo, da tudi proti severju se je staro mesto raztegovalo, morebiti do Žabnika, proti iztoku pa do Budina.

Da Drava ni imela ob času Rimljanov tega rečišča, ktero sedaj ima, pričujeta brega njena: prvi kraj Hajdina, drugi pa dobro uro od Ptuja pri vesi Nivarci.

Še iz listin 12. stoletja se vidi, da je pri Hajdinu bil brod, ker se hajdinska cerkev veli „St. Martin am Furth“.

Imenitnih spominkov ¹⁾ tukaj ne morem pretresevati; njih razlaga bode se našla v mojih starinoslovnih bukvah, samo o pomenu imena hočem nekoliko besedice sprožiti.

Mesto je stalo in še stoji dnešnji den kraj skalnatega hriba, in tako je celó naravno dobilo svoje ime Petov.

Korenika slovenskih besed: peča, pečina, peč je ravno tista kakor sanskritske patta, gerške πέτρος, latinske petra. In za to besedo je postavil učeni jezikoslovec Eichhoff: pat, einnehmen, ausstrecken, gerški πέταω, πιτταω, latinski pateo, slovenski peti, v sestavih razpeti, odpeti itd.

Zapopadki: „napolniti, rasti“ itd. so stvarjali v indo-evropejskih jezikih pomene: „breg, gora, pečina“ na primer: mah, crescere, mahili, uxor, mogila, tumulus, zato ime gore Magovnik na Krajskem; dalje: vrđh, crescere, berdo, brada, Bart, vrh, crescere, verh, Hügel, Gipfel itd.

Rekel sem, da je slovenska beseda peča, pečina, peč, pečera sorodna s sanskritsko patta in gerško-latinsko πέτρος — petra; svoje terdenje pa podpiram s sledečimi dokazi. V rezjansčini še se je ohranila izvorna oblika: peta, pet = peča, peč. V slovenskem še imamo lastne imena: Petovar = Felsenburg. Ta prikazek pričuje, da so stari Slovenci izvorno tudi izgovarjali: pata, peta, ne pa pača, peča, peč, pečina. V tem mnenju me podpira ime gor: Paka pri Vitanih na koroški meji, — dalje ime rečice iz Pake izvirajoče in tudi Paka imenovane. Dalje ime vesi „Pekerje“ na podnožji Pohorja; sem še spada Pekava gori od Gradca: vse ob pečovji ali kraj pečovja. Paka, Peka pa je zamoglo le iz Pata, Peta postati, ker se glasnika t in k izmenujeta, na priliko: tolči in kolči, schlagen, tleti in kteti, glimmen, teden in keden, petlika in peklika, Traubenstengel, brenča in brenka, šartel in šarkel, ertel in erkel, peter (poljski piater) in peker, Unterdachboden, tretji in treki, partelj in parkelj itd. Tako tudi Paka, Pekava, Pekerje iz Pata, Petava, Peterje in še le iz paka, pak, pek po omehčanem glasniku k v č — peč in iz peč druge besede: pečica, pečina, pečovje itd.

Pa zakaj izgovarjajo dnešnji Slovenci Ptuj namesto Petov? Iz tega edinega vzroka, ker slovka ov na koncu se rada obrača v uj, na priliko, lužički holuj za holov, sanskritski hala, plug, dalje cerkveno-slovenski voluj namesto volov. Primeri še nadelovam in nadelujem, latinski avo in slovenski uj. Tako je iz stare oblike Patov, Petov postalo Patuj, Petuj, in po pogoltenem glasniku e Ptuj. Stara oblika je bila Petov (ion je latinizem ali grecizem), ktero še imamo v besedah: žernov, mazgov, celov, kopov, in v imenih: Krakov, Dernov, Harkov itd. Petov, Petuj, Ptuj toraj pomeni Petropolis ²⁾.

¹⁾ Nar imenitniši je spomenik Kršna — Kersnikov, ktere ga vsi starinoslovci po krivem imajo za Orfeja. Ta spomenik je letos neki velikodušen prijatelj starin (poštni ravnatelj v Gradcu gosp. Scheiger?) obnoviti dal, in pri tej priložnosti se je pokazalo, da do sedaj še nismo imeli zveste posneme. Na oglavju je Perunova glava z lutim pogledom in gosto brado; kraj nje dva leva z odpertima lapama — simbola Radegostova, ktera pod prednjima tacama deržita ovnovi glavi — simbola božanstva ognja, imenovanega Hom, Homan, Hamon.

²⁾ Ne deleč od Ptuja je občina Budina. Ko sem še bil na graškem vseučilišču, sem bral pri nekterem nemškem pesniku srednjega veka (pa ne morem se ravno spomniti: pri katerem, ali je bil Ulrich von Lichtenstein ali pa Wolfram v Eschenbach), da je potoval po dolnjem Štirskem v grad Wurmberg, kjer je lepo Brunhildo „geminnet“, in odondot prišel v Budin. Verstici pesmi pa sem si dobro zapomnil:

„Wo die Grajenn in die Trawe rennet
In die Stadt Budin genennet.“

In zares Grajena pri Budinu teče v Dravo! Mogla je tedaj